

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Dawid – Bircka

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2021 roku w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa F. Ł. i A. Ł.

przeciwko (...) Bank S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie i o zapłatę ewentualnie o ustalenie

w przedmiocie wniosku powodów o zabezpieczenie roszczenia o ustalenie nieważności umowy

postanawia:

1. udzielić zabezpieczenia roszczenia powodów F. Ł. i A. Ł. o ustalenie, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 15 maja 2008 roku, zawarta pomiędzy powodami a (...) Bank S.A. (...) Oddział w Ł. (obecnie (...) Bank S.A. w W.), jest nieważna, poprzez unormowanie praw i obowiązków stron na czas trwania postępowania sądowego w ten sposób, że powodowie będą uprawnieni do wstrzymania dokonywania spłat rat kredytu w wysokościach i terminach wskazanych przez pozwany Bank w harmonogramie spłat w okresie od dnia 24 maja 2021 roku do dnia uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w niniejszej sprawie;
2. oddalić wniosek w pozostałym zakresie.

Zasadnicze powody rozstrzygnięcia na podstawie art. 357 § 5 k.p.c.

Powodowie uprawdopodobnili roszczenie o ustalenie nieważności umowy kredytowej oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia tego roszczenia. Sąd miał przy tym na uwadze, iż powodowie zwrócili już stronie pozwanej kwotę, którą otrzymali od Banku w wykonaniu kwestionowanej umowy kredytowej, a więc kwotę 102 846,72 zł. Dalsze zatem dokonywanie wpłat na rzecz strony pozwanej może spowodować konieczność bądź wytoczenia kolejnego procesu po zakończeniu niniejszego bądź zmiany powództwa na dalszym etapie postępowania.

Skoro kwota wypłacona powodom przez Bank jest niższa od kwoty dokonanych przez nich spłat, a obecnie powodowie dokonywaliby spłat ponad wypłacony im kredyt, to stanowi to argument za uwzględnieniem wniosku powodów o zabezpieczenie co do zasady. Przy czym, Sąd uznał, iż wystarczającym sposobem zabezpieczenia będzie wstrzymanie obowiązku spłaty rat kredytu przez powodów w okresie od dnia udzielenia zabezpieczenia do dnia uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w niniejszej sprawie. W ocenie Sądu, zabezpieczenie roszczenia powodów w ten sposób zapewni im należyłą ochronę prawną (art. 730¹ § 3 k.p.c.). Gdyby natomiast w toku postępowania okazało się, że pozwany Bank w związku z kwestionowaną umową kredytową będzie dokonywać wobec powodów czynności, które mogą wyrządzić im szkodę, mogą oni złożyć ponownie wniosek o zabezpieczenie, wskazując sposoby zabezpieczenia adekwatne do zaistniałej sytuacji.

Sąd oddalił wniosek powodów o zabezpieczenie roszczenia poprzez zakazanie stronie pozwanej złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu kwestionowanej umowy kredytowej także dlatego, iż sposób ten został określony zbyt szeroko. Skoro głównym sposobem zabezpieczenia jest wstrzymanie obowiązku powodów dokonywania spłat rat kredytu, to

zakaz złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy mógłby ewentualnie dotyczyć wyłącznie tego przypadku, kiedy wypowiedzenie zostaje złożone na skutek nieuiszczania rat kredytu.

Sygn. akt XXVIII C 5971/21

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 24 maja 2021 roku

W pozwie, złożonym w dniu 14 maja 2021 roku (data nadania przesyłki poleconej), powodowie F. Ł. i A. Ł. wnieśli o stwierdzenie, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 15 maja 2008 roku, zawarta pomiędzy nimi a (...) Bank S.A. (...) Oddziałem w Ł., jest nieważna w całości oraz o zasądzenie na ich rzecz od strony pozwanej kwoty 56 791,70 zł oraz 15 799,32 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 10 kwietnia 2021 roku do dnia zapłaty, ewentualnie o stwierdzenie, że wymienione w pozwie postanowienia umowy kredytu są bezskuteczne wobec nich.

Powodowie wnieśli jednocześnie o udzielenie zabezpieczenia roszczenia o ustalenie nieważności w/w umowy poprzez unormowanie praw i obowiązków stron na czas trwania postępowania sądowego w ten sposób, że:

- a) powodowie będą uprawnieni do wstrzymania dokonywania spłat rat kredytu w wysokościach i terminach wskazanych przez pozwany Bank w harmonogramie spłat w okresie od wniesienia wniosku do czasu uprawomocnienia się wyroku w niniejszej sprawie;
- b) (...) Bank S.A. w W. nie będzie uprawniony do złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu w/w umowy kredytu w okresie od wniesienia pozwu do czasu uprawomocnienia się wyroku w niniejszej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek o udzielenie zabezpieczenia roszczenia niepieniężnego o ustalenie co do zasady zasługiwał na uwzględnienie.

Stosownie do art. 730¹ § 1 k.p.c. udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie (art. 730¹ § 2 k.p.c.).

Aby wniosek o udzielenie zabezpieczenia został uwzględniony, muszą zostać spełnione łącznie obie wskazane przesłanki, a więc uprawdopodobnienie roszczenia oraz interesu prawnego. Brak uprawdopodobnienia chociażby jednej z nich skutkuje oddaleniem wniosku.

Roszczenie jest uprawdopodobnione, jeżeli prima facie istnieje znaczna szansa jego istnienia. Wymóg uprawdopodobnienia roszczenia wiąże się z koniecznością uprawdopodobnienia faktów, z których jest ono wywodzone. Należy przy tym zaznaczyć, że uprawdopodobnienie nie przesądza udowodnienia mogącego być podstawą do pozytywnego rozstrzygnięcia co do meritum sprawy. Istotą postępowania zabezpieczającego jest bowiem to, że Sąd dokonuje jedynie pobieżnej (wstępnej) analizy dostarczonego przez wnioskodawcę materiału dowodowego.

Drugą wymaganą kumulatywnie przez art. 730¹ k.p.c. podstawą zabezpieczenia jest interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Interes ten określa się jako obiektywną, w świetle obowiązujących przepisów, czyli wywołaną rzeczywistą koniecznością ochrony określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania orzeczenia sądowego o odpowiedniej treści, a jego brak uniemożliwi udzielenie uprawnionemu należytej ochrony prawnej (por. np. F. Zedler, Interes prawny jako podstawa zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu cywilnym (w:) M. Jędrzejewska, T. Ereciński (red.), Studia z prawa postępowania cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Z. Resicha, Warszawa 1985, s. 325 i n.).

Przy wyborze sposobu zabezpieczenia sąd uwzględni interesy stron lub uczestników postępowania w takiej mierze, aby uprawnionemu zapewnić należytą ochronę prawną, a obowiązanego nie obciążać ponad potrzebę (art. 730¹ § 3 k.p.c.).

Dla uwzględnienia wniosku o zabezpieczenie niezbędne jest zatem zawnioskowanie takiego sposobu, który stwarza gwarancję udzielenia wnioskodawcy tymczasowej ochrony prawnej przy zastosowaniu właściwego sposobu zabezpieczenia, który powinien uwzględniać nie tylko interes uprawnionego, ale również okoliczności sprawy ustalone w ramach rozpoznawania wniosku o zabezpieczenie.

Stosownie do treści art. 755 § 1 zd. 1 k.p.c., jeżeli przedmiotem zabezpieczenia nie jest roszczenie pieniężne, sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni, nie wyłączając sposobów przewidzianych dla zabezpieczenia roszczeń pieniężnych. W szczególności sąd może unormować prawa i obowiązki stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania (art. 755 § 1 pkt 1 k.p.c.).

Odnosząc się do pierwszej przesłanki zabezpieczenia, wskazać należy, iż powodowie dla uprawdopodobnienia istnienia roszczeń, zgłoszonych w pozwie, załączyli do pozwu kopię: umowy kredytu hipotecznego nr (...) indeksowanego do CHF z dnia 15 maja 2008 roku, zawartej pomiędzy nimi a (...) Bank S.A. (...) Oddział w Ł. z siedzibą w K., Aneksów do tej umowy i Regulaminu Kredytu Hipotecznego (...), uprawdopodobniając tym samym zawarcie umowy kredytu oraz jej treść. Ponadto w uzasadnieniu pozwu powodowie przedstawili ocenę prawną postanowień umowy kredytu oraz argumenty przemawiające – ich zdaniem – za uznaniem tej umowy za nieważną.

W § 1 ust. 1 w/w umowy wskazano, że Bank udziela Kredytobiorcy kredytu w kwocie 102 846,72 złotych polskich indeksowanego kursem CHF. Zgodnie z § 9 ust. 2 tej umowy w dniu wypłaty kredytu lub transzy kredytu kwota wypłaconych środków będzie przeliczana do CHF według kursu kupna walut określonego w Tabeli Kursów – obowiązującego w dniu uruchomienia środków. Natomiast dla spłaty kredytu przyjęto zgodnie z § 10 ust. 3 umowy, że wysokość zobowiązania będzie ustalana jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF – po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” do CHF obowiązującego w dniu spłaty. W § 6 ust. 1 umowy wskazano, że Bankowa Tabela kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut sporządzana jest przez merytoryczną komórkę Banku na podstawie kursów obowiązujących na rynku międzybankowym w chwili sporządzania tabeli i po ogłoszeniu kursów średnich przez NBP, tabela sporządzana jest o godz. 16.00 każdego dnia roboczego i obowiązuje przez cały następny dzień roboczy.

Z powyższych zapisów wynika zatem, że wypłata kredytu miała nastąpić w PLN po przeliczeniu na walutę indeksacji (CHF) według kursu kupna walut określonego w Bankowej Tabeli Kursów w dniu uruchomienia środków a jego spłata miała nastąpić także w PLN z tym, że po przeliczeniu na walutę indeksacji (CHF) według kursu sprzedaży walut, określonego w Bankowej Tabeli Kursów, obowiązującego w dniu spłaty. Przy czym zarówno kurs kupna jak i kurs sprzedaży walut określał każdorazowo, jednostronnie Bank w Tabeli Kursów. Ani umowa ani Regulamin Kredytu Hipotecznego (...) nie określały zaś w jednoznaczny, przejrzysty i weryfikowalny sposób zasad ustalania tych kursów przez Bank. Definicja, zawarta w powołanym wyżej § 6 ust. 1 umowy (identyczna, zawarta w § 2 Regulaminu), nie spełnia powyższych kryteriów, ponieważ odwołuje się do niezdefiniowanego pojęcia „kursy obowiązujące na rynku międzybankowym”, a więc stanowi definicję *ignotum per ignotum*. Nie jest zatem wiadomo, jakie kursy pozwany Bank miałby brać pod uwagę, ustalając własne kursy w tworzonej przez siebie Tabeli Kursów. Druga strona umowy (kredytobiorca) nie miała więc możliwości zweryfikowania tego, czy kursy walut zostały ustalone przez Bank zgodnie z zasadami, skoro zasady te nie zostały precyzyjnie sformułowane. Ponadto jedynie ogólne wskazanie, że ustalenie kursów przez Bank następuje „na podstawie” kursów z rynku międzybankowego pozostawia Bankowi nieograniczoną swobodę co do ustalania tych kursów. W umowie wskazano jedynie ramy czasowe sporządzenia Tabeli Kursów („godz. 16.00 każdego dnia roboczego”) oraz czas jej obowiązywania („przez cały następny dzień roboczy”), natomiast nie wskazano żadnej górnej granicy ustalania wysokości kursów walut przez Bank. Takie ukształtowanie postanowień umownych oznaczało zatem, iż wyłącznie jednej stronie umowy przyznano nieograniczone uprawnienie do określenia wysokości kursów waluty, na podstawie których ustalone miało być zarówno saldo kredytu jak i wysokość rat.

Wobec powyższego, stwierdzić należało, iż takie ukształtowanie postanowień umownych może prowadzić do stwierdzenia nieważności umowy z powodu jej sprzeczności z ustawą (art. 58 § 1 k.c.), polegającej na naruszeniu granic swobody umów (art. 353¹ k.c.) poprzez przyznanie Bankowi uprawnienia do jednostronnego ustalania wysokości świadczenia, jakie Bank ma spełnić na rzecz kredytobiorcy w wykonaniu umowy kredytu oraz wysokości świadczenia, jakie kredytobiorca zobowiązany był spełnić na rzecz Banku, aby wywiązać się z obowiązku zwrotu wykorzystanego kredytu. Takie ukształtowanie stosunku zobowiązaniowego mogłoby być uznane za naruszające jego istotę, gdyż wprowadzałoby do stosunku zobowiązaniowego element nadrzędności jednej ze stron i podporządkowania drugiej strony bez odwołania do jakichkolwiek obiektywnych kryteriów określających granice swobody jednej ze stron.

Na marginesie dodać należy, iż nawet jeżeli przyjąć, że kwestionowane postanowienia umowne nie byłyby sprzeczne z ustawą, to można by uznać, że stanowią one klauzule abuzywne, a więc że nie wiążą one konsumenta (art. 385¹ § 2 k.c.), przy czym po wyeliminowaniu z umowy abuzywnego mechanizmu indeksacji nie byłoby możliwe dalsze obowiązywanie umowy kredytu zgodnie z jej pozostałą treścią, a więc usunięcie tych klauzul prowadziłoby w konsekwencji do upadku (nieważności) całej umowy.

W ocenie Sądu, powodowie uprawdopodobnili również istnienie interesu prawnego w zgłoszeniu żądania o ustalenie (art. 189 k.p.c.). Tylko bowiem rozstrzygnięcie żądania o ustalenie definitywnie zakończy niepewność stanu prawnego istniejącego pomiędzy stronami, a dotyczącego ważności umowy kredytu. Jedynie ustalające orzeczenie sądu znieśnie wątpliwości stron i zapobiegnie dalszemu sporowi co do żądań Banku wynikających z tej umowy.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż powodowie uprawdopodobnili istnienie roszczenia, o którego zabezpieczenie wnosili.

Odnosnie drugiej przesłanki udzielenia zabezpieczenia, wskazać należy, iż ustalając istnienie interesu prawnego, określanego jako „potrzeba” udzielenia zabezpieczenia, Sąd powinien kierować się kryteriami obiektywnymi, zwracając uwagę na całokształt okoliczności danej sprawy, a nie kryteriami subiektywnymi, stanowiącymi subiektywne odczucia uprawnionego o potrzebie udzielania zabezpieczenia w danym przypadku (zob. Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz art. 730-1095¹ red. Prof. Dr hab. Andrzej Marciniak).

Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie. Celem zabezpieczenia jest udzielenie tymczasowej ochrony prawnej podmiotom potrzebującym, interes prawny istnieje w przypadku, gdy zachodzi potrzeba zapewnienia uprawnionemu "należytej ochrony prawnej", zanim uzyska on ochronę definitywną (ostateczną), czyli zanim zostanie osiągnięty cel postępowania w sprawie, w związku, z którym następuje udzielenie zabezpieczenia. Z kolei "należyta ochrona prawna" polega na usunięciu naruszenia albo zagrożenia naruszenia praw uprawnionego (por.: postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 17 lipca 2013 roku, w sprawie I ACz 1182/13, LEX nr 1342337; postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 08 lutego 2013 roku, w sprawie I ACz 181/13, LEX nr 1283522).

Dodać należy, iż stosownie do treści art. 755 § 2¹ k.p.c. - dotyczącego zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych – przepisu art. 731 k.p.c. nie stosuje się, jeżeli zabezpieczenie jest konieczne dla odwrócenia grożącej szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków.

Powodowie, uzasadniając wniosek o zabezpieczenie, podali, że jeżeli nadal będą spłacać raty kredytu na podstawie kwestionowanej umowy, to nawet doprowadzenie do ustalenia jej nieważności nie doprowadzi do zapewnienia im pełnej ochrony, gdyż będą zmuszeni w kolejnym procesie sądowym domagać się zwrotu dokonanych nadpłat. Podnieśli, że brak zabezpieczenia spowoduje, że nie zostanie osiągnięty cel postępowania. Dodali, że sytuacja finansowa pozwanego Banku ulega systematycznemu pogorszeniu, co może doprowadzić do możliwości braku wykonania zapadłego w przyszłości orzeczenia, gdyż istnieje ryzyko niewypłacalności Banku. Ponadto wskazali, że do

dnia 26 lutego 2021 roku wpłacili do Banku w wykonaniu umowy łącznie kwoty: 56 971,70 zł oraz 15 799,32 CHF, co po przeliczeniu wpłat w walucie CHF na PLN daje kwotę 118 314,03 zł.

Sąd uznał, że w okolicznościach niniejszej sprawy powodowie uprawdopodobnili interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia roszczenia o stwierdzenie nieważności umowy.

W ocenie Sądu, zabezpieczenie powyższego roszczenia powodów konieczne jest dla odwrócenia skutków niekorzystnych dla nich (art. 755 § 2¹ k.p.c.). Zauważyć należy, iż w przypadku ustalenia, że umowa kredytu jest nieważna, strony zobowiązane będą do zwrotu wzajemnych świadczeń (teoria kondykcji). Kwota kredytu wypłaconego powodom wynosiła 102 846,72 zł, natomiast powodowie od dnia uruchomienia kredytu spłacili na rzecz Banku łącznie wartość kwot w PLN i CHF przekraczających kwotę wypłaconego kredytu. Skoro kwota wypłacona powodom przez Bank jest niższa od wartości dokonanych przez nich spłat, a obecnie powodowie dokonywaliby spłat ponad wypłacony im kredyt, to w ocenie Sądu stanowi to argument za uwzględnieniem wniosku o zabezpieczenie w zakresie wstrzymania obowiązku powodów dokonywania spłat rat kredytu w okresie od dnia udzielenia zabezpieczenia do dnia uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w niniejszej sprawie.

W ocenie Sądu, wskazany wyżej sposób zabezpieczenia roszczenia powodów zapewni im należyłą ochronę prawną (art. 730¹ § 3 k.p.c.), a więc jest wystarczający. Gdyby natomiast w toku postępowania okazało się, że pozwany Bank w związku z kwestionowaną umową kredytową będzie dokonywać wobec powodów czynności, które mogą wyrządzić im szkodę, mogą oni złożyć ponownie wniosek o zabezpieczenie, wskazując sposoby zabezpieczenia adekwatne do zaistniałej sytuacji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd oddalił wniosek o zabezpieczenie co do kolejnego wskazanego we wniosku sposobu zabezpieczenia.

Na marginesie wskazać należy, iż drugi ze sposobów zabezpieczenia został określony zbyt ogólnie. Skoro bowiem głównym sposobem zabezpieczenia jest wstrzymanie obowiązku powodów dokonywania spłat rat kredytu, to zakaz złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy mógłby ewentualnie dotyczyć wyłącznie tego przypadku, kiedy wypowiedzenie umowy zostaje złożone na skutek nieuiszczenia rat kredytu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w pkt 1 i 2 sentencji postanowienia.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

(...)